

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua Liber V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

quod est rectissimum. Hoc propositum laboribus, militia, cura rei familiaris, & sollicitudine liberat.

M. ANTONINI IMPE

ratoris de Vita sua Liber V.

MAnè cum grauatim à somno surgis, in promptu tibi sit cogitare, te ad humanum opus faciendum surgere. Itaq; ergo (dices) grauatè accedo ad agèda ea quorum causa natus sum, ac propter quæ in hunc veni mundum? scilicet in hoc factus, vt decumbens in lecto me ipsum calefaciam? Atqui hoc iucundius est. Ergone ad voluptatem natus es, non ad agendum? non vides plantulas, passerculos, formicas, araneas, apes, singula hæc suo intenta officio: tu verò ea quæ sunt hominis obire recusas, neque ad id te confers quod naturæ tuæ conuenit? At verò quiete opus est. Sanè: sed & huic modum statuit natura, perinde vt edendi bibèndique. Atqui tu ultra modum & id quod satis est, procedis: in rebus verò agendis intra modum subsistis. Fit hoc eo, quia te ipsum non diligis: alioquin enim & naturam

tuam, eiusque voluntatem diligeres. Et enim alij qui suas arres amant, operibus suis ita incumbunt, ut neque balneorum neque cibi curam habeant. Tu naturam tuam non tanti facis, quanti aut tornator, aut histrio suam artem, quanti avarus argentum, & inanis gloriæ cupidus gloriolam. Hi enim quarum rerum studio tenentur, dum eas augere possint, cibum & somnum postponunt. At tibi actiones ad societatem spectantes humanam, viliores videntur, minoriq; opera dignæ? Quam facile est omnem cogitationem quæ animo aut perturbationem afferat, aut non cõueniat, reijcere, & delere, statimque esse in summa animi tranquillitate?

Omni sermonem & actionem quæ sit secundum naturam, dignam te iudica: neque te auertat ab ijs reprehensio aut sermones aliorum ea consequentes. Sed si quid facti dictiue pulchrum est, id te ne indignum putes. Alij enim aliam rationem, alios appetitus sequuntur: ad quos tibi non est respiciendum, sed recta via eò pergendum, quò & tua, & communis omnium ducit natura: vtriusque autem vna eademque est via. Per ea
quæ

quæ sunt secundum naturã progredior, donec morte finiam : expirans quidem eam, quam inspiro quotidie, animã: cadens verò in terram, ex qua & semẽ meũ pater, & sanguinem mater, & lac nutrix collegit : quæ me terra tot iam annos quotidie alit cibo ac potu, quæ me calcantẽ fert, ac tot modis ipsa abutentẽ.

Austeritatem tuam vt admirentur nõ est. Sit sanè: at multa alia, ad quæ te non esse naturã aptum, dicere non potes. Ea igitur profer, quæ tota sunt in te: integritatem, grauitatem, laborum tolerãtiam, voluptatum abstinentiam, animum sua sorte contentum, pauca desiderantem, placidum, liberum, à curiositate & nugis alienum, altitudine præditum. Non sentis, quàm multa possis præstare, de quibus nulla est excusatio naturæ ad ea non apte? & tamen adhuc sponte tua inferius manes. Quid? an te natura parum bene instructa cogit indignari, cunctari, adulari, corpusculum tuum incusare, tuam sortem improbare, leuem esse, animoq; yagari? non me hercle: sed his omnibus iam pridem vt liberareris malis, in tua fuit potestate. Hoc tantũ erat vitij, quod tardioris ingenij, ac qui non facile asse-

o 5 quere-

1

2

queretur ea quæ traderentur, existimari poteras. Sed & hoc exercitatione erat corrigendum, ne subinde cogitares de tua tarditate, neue ea delectareris.

Eorum qui bene alijs faciunt, tria sunt genera. Primum eorum, qui statim exhibito beneficio, statim etiã quam sint meriti gratiam reputant. Alterum eorum, qui id quidem non faciunt: tamen conscij quid fecerint, debitorem se iam habere cogitant. Tertij quodammodo ne hoc ipsum quidẽ quod fecere norũt: vitii similes, quæ vuã cũ protulit, vt semel suũ dedit fructum, nihil præterea quærit.

Equus si cucurrit, canis si venatus est, apis si mel fecit, satis est. Homo autẽ si bene fecit, nõ reuocatur: sed ad aliud negotium transit, quemadmodum vitis, vt rursus suo tempore vuam producat. In his ne igitur esse debent, quæ aliquo modo sic vt non possint intelligi, id faciunt? equidem. sed hoc ipsum debes efficere vt intelligas. Propriũ enim est (inquit) animalis lege sociati, vt sentiat se & societatis causa egisse, & vt velit omnino id eũ qui societatis est eiusdem, sentire. Verũ est quod dicis: quod autem nunc dicitur, excipe. Propterea ex eorum numero eris,

eris, quorū antè feci mētionem. Hi enim verisimilitudine quadam probabili abducuntur. Quòd si intelligere vis quidnā sit id quod diximus, ne timeas, ne ob id actio aliqua societati hominum inferuens tibi sit omittenda. Atheniensium erat hoc votum: Plue, pluuiam, ò care Iupiter, in agros & cāpos Athenienses demitte. Enimuerò aut nihil est optandū, aut omnino simpliciter, & liberaliter.

Quod dicimus Æsculapium huic equitationē, illi lotionē in frigida, alteri vt nudis pedibus ambulet, iniūxisse: nihil aliud est, cū dicimus, natura vniuersi huic homini morbum, defectū aut amissionē membri alicuius imposuit. Nam vt illic, cum dicimus iniunxisse, intelligitur Æsculapium vnā rem ad alterā ordinasse, verbi gratia, eam rem respectū habere ad sanitatē: ita hic, id quod vnicuique accidit, rationē habet & respectū ad fatū. ita enim hæc nobis accidere & cōgruere dicimus, vt opifices quadratos lapides in muris aut pyramidibus extruendis congruere asserunt, quippe certa eos collocatione inter se componentes. Omnino enim vna quædā est harmonia: atq; vt vniuersi huius corpus ex omnib. corporib. est

est

est compactū, ita ex omnibus causis Fa-
rum suprema causa constat. Id quod di-
co, etiam rudissimi intelligūt homines:
dicūt enim, Hoc fors eius tulit, hoc ei e-
rat imposītū. Accipiamus ergo hęc ita,
vt illa quæ Aesculapius imposuit: nā &
in illis multa sunt aspera, quæ tamen spe
sanitatis ferimus. Tibi ergo, eorum quæ
communis natura tibi iniunxerit perfe-
ctio, similis sanitati iudicetur: atque ita
æquo suscipe animo omnia quæ fiunt, e-
tiam si quid durius videatur: quoniam ad
id ducunt, quod ratione mundi est sani-
tas, nempe ad felicitatem. Nihil enim
accidisset tibi, nisi in rem vniuersi ita es-
set: neque enim vna quæuis natura quic-
quam fert: sed id modò, quod respectum
ad id quod ab ea administratur, habeat.

4 Quare duæ sunt rationes, cur ea quæ
tibi eueniunt, æquo debeas animo fer-
re. Vna, quia fors tua sic ferebat, & tibi
destinata erant ab antiquissima causa fa-
tali, habētia ad te certum respectum. Al-
tera, quòd ea faciunt ad profectum, &
perfectionem, ac permanentiam eius
quod vniuerso præest. Totum enim mu-
tilatur, si etiam minimam partem conti-
nuitatis & cohærentiæ, vt membrorum,
ita

ita etiam causarum discindas. Id autem quantum in te est facis, quoties ea quæ tibi obtigerunt, molestè fers, ac quodammodo tollis.

Abominari, animum despondere, ac deterreri non debes, si non ubique tibi // successus respòdet, secundum recta præcepta agere singula cupienti: sed frustratus conatu, eum redintegrare, & æquo animo pleraq; humana ferre: neq; debet te eius, ad quod redis, pœnitere. Neq; tibi est ad philosophiam, tanquam ad pædagogum, redeundum. Sed vt solent qui ex oculis laborant, ad spongiam & ouû, alij ad cataplasma & perfusionem confugere. Ita enim non opus erit tibi ostendi, vt rectæ rationi obedias: sed in ea ipse acquiesces.

Memento philosophiam ea tantum poscere, quæ natura etiam tua exigit: tu autem aliud quippiam volebas. Vtrum verò horum blandius est? an non hoc pacto decipit voluptas? Vide gratior ne sit magnanimitas, libertas, simplicitas, æquanimitas, sanctitas? Quid enim ipsa prudentia sit acceptius, vbi cùm animo tuo reputes, facultatem quæ scientiam certam, & certis consequentijs nixam
habet

habet, nusquam labi, & vbiq; successum habere?

Res quidem ipsæ in tâta quodammodo versantur obscuritate, vt philosophorū plerisq;, & ijs non ignobilibus, omnino percipi posse nihil visum sit: Stoici tamen posse percipi, sed planè difficulter, censuerunt. Estq; omnis nostra assensio talis, vt falli & mutari possit. quis enim se non posse errare dixerit? Trâsfer itaq; cogitationes ad ipsas res subiectas, ac vide quàm breues vilesq; sint, quæ etiam à cinædo, scorto, aut prædone possint teneri. Inde transi ad mores eorum, quibus cum vita degis, inter quos vix est etiam gratiosissimum perferre: ne dicam, quòd vix seipsum quis perpeti possit. Tanta igitur in caligine, sordibus, tantoq; rerū, tēporis, motuumq;, & rerum quæ mouētur fluxu, nō video quid sit esse in honore eximio, aut omnino seria opera dignum. Contrà præstat seipsum confirmare, ac mortem æquo animo expectare, neq; moram indignè ferre, sed in his modò acquiescere duobus: vno, quòd nihil mihi accidet, quod nō sit secundū naturam vniuersi: alterum, quòd licet mihi nihil agere quod cōtra Deum geniumq;
sic

fit meum. nemo enim ad hoc me compellere potest. Subinde hoc teipsum interroga: Quam ad rem nunc vtor animo meo? atq; examina teipsum: Ea pars, quã principem vocant, quomodo nũc habet? cuius animo præditus sum? num pueri, num adolescētis, num mulierculæ, num tyranni, num iumentis, num feræ?

Qualia sint illa quæ vulgò bona habentur, etiam hinc evidens fiat. Si enim animo concipias ea quæ sunt reipsa bona, vt prudentia, vt temperantia, vt iusticia, vt fortitudo: his iam antè reputatis, nihil porrò audies nominari bonum, quod non sub hæc referatur. Quæ verò vulgus hominum bona putat, ea qui antè mente conceperunt, simulatq; nominari audiunt, perfacilè accipiunt: perinde vt appositè dictum, sicut Comicus ait. Hæc est ferè vulgi de differentia bonorum opinatio. alioquin enim haud eò peruentum esset, vt vera bona auersarentur: diuitiarum autè, voluptatis aut gloriæ mentionem ita admitterent, vt scitè atq; vrbane dicta. Progredere ergo, ac interroga, Sit ne in honore habēda & in bonis ducenda hæc: quæ si animo tuo imaginatus fueris, aptè quis dicere possit,
eum

eum qui ista possideat, propter hanc cō-
piam ne vbi quidem cacet habere.

7 Ex forma & materia consto: horum
verò neutrum in nihil vertetur, vt neque
ex nihilo extitit. Ergo omnis mei pars
per mutationem redigetur in aliquam
mundi partem, atq; hæc rursus in aliam
vniuersi portionem transibit, idq; ad in-
finitum vsq;. Huiusmodi autem muta-
tione & ipse extiti, & parentes mei, idq;
in infinitum vsque retrò eunti licet dice-
re: quâquam certis alioquin circuitibus
mundus administratur.

8 Ratio, & rationalis ars, facultates sunt
sibi ipsæ sufficiētes, suisq; operibus. Pro-
grediuntur à suo principio, ac pergunt
ad finem propositum: habent actiones
earum à via cui insistent illæ nomē apud
Græcos, vt sint *νατὰ φύσιν*: nos rectas effe-
ctiones dicere possumus. Horum nihil
de homine dici potest, quod non ei con-
uenit, ea ratione qua homo est: Non hæc
homo, neq; ipsius natura profiteretur: non
est ea in humana natura perfectio. Proin-
de in externis rebus nequaquam erit fi-
nis homini constitutus, neq; id bonum
quod finem illum absoluit: alioquin ho-
minis partes non fuissent, vt eas despi-
ceret.

ceret: neq; laude dignus, qui se ita parat, ut illis non indigeat: neq; qui illis rebus abstinet, bonus dici meretur, siquidem eae bona essent. Nunc verò tanto quisque melior est, quanto magis seipsum ab illis rebus abstinet.

Talis erit intellectus tuus, qualia sunt ea de quibus subinde cogitas: nam à visis seu cogitationibus illis animus imbuitur. In fine igitur eum ad fiduitate huiusmodi cogitationum, quales sunt: ubi cunque viuere, ibi etiam bene viuere licet: viuere autem licet in aula, ergo etiam bene viuere licet in aula. Item, Alicuius rei causa singula sunt facta. cuius verò gratia vnumquodq; factum est, ad id fertur: ad quod autem fertur, in eo finis eius est positus: ubi verò finis, ibi etiam bonum vnicuique. Ergo finis animati ratione praedito propositus est, societas. natos enim nos esse ad eam, iam pridem est demonstratum.

An verò non euidens est, deteriora praestantium, rursusque ex his vnum alterius causa esse? Praestant verò inanimis animata: atque inter haec ipsa, ea quae rationem habent.

Insani est, sectari impossibilia. At fieri non potest, quin mali suo more agant.

P Nihil

Nihil cuiquam accidit, nisi ita natura destinarit. Id quod alius iniquè fert, alteri accidit: qui siue ignoratione eius casus, siue ut magnanimitatē ostendat, cōstantiam ruetur, atq; illesus manet. Iniquum est igitur admittere, ut inscitia & opinio prudentiā superēt. Etenim res ipsæ animū nequaquā attingūt, non intrāt ad eū: neq; mouere, neq; vertere possunt. Solus ipse se ipsum ciet: ac quale iudiciū tulerit talia ea quæ accidere, sunt.

Alia ratione summa nobis est necessitudo cū homine cōstituta, qua ei benefacere, eūq; ferre iubemur: cū autē impedire conātur nostras actiones, nō magis ad nos attrinēt quàm sol, ventus, bestię. Atq; hi quidē impedire effectū aliquādo possunt: animi verò appetitionē & affectum nequeunt, quia hęc exceptionē habent, & conuersionē. Nam omne id quod impedimento fuit effectioni, id animus ad ea quæ præcesserūt cōuertit: atq; eo modo id, quod instituto operi, viæque inite obstitit, ei iam confert aliquid.

Id quod in mundo est præstantissimum, cole. Est autem id, quod omnibus rebus vititur, omnia gubernat. Similiter id quoq; honora, quod in te est primū: nimirum

mirum illi alteri cognatum, quòd & cæteris quæ in te sunt omnibus vitur, & tuam vitam regit.

Quod ciuitati nullum affert detrimentum, id ne ciui quidem nocet. Hæc regula recolenda tibi est, quotiescunq; te læsum aliquâ esse cogitas. Sin ciuitas damno affecta est, ei qui intulit, succensere non debes. Quid neglectum est? Sæpe numero considera, quàm celeriter omnia quæ & sunt & fiunt, abripiantur & euanescant. Etenim & ipsæ naturæ amnis instar in adsiduo sunt fluxu, & effectiones cõtinentibus mutationibus obnoxix, & causarum infinitæ sunt vices: denique nihil ferè perstat, aut sui simile durat. Iam & præteriti & venturi æui infinita est, in qua omnia abolentur, vastitas. Quî ergo stultitiæ non damnetur, qui in hoc tam exiguo temporis articulo superbit, appetit, aut molestia se affectum quiritatur? Vniuersæ rerum naturæ recordare, cuius minimam partem tenes: totius æui, cuius breue & momentaneum tibi est attributum spacium: fati cuius perexigua ad te portio pertinet.

Peccat alius quis aduersum me, viderit: suâ habet affectione, suum actû. Ego

in præsentia id habeo, quod me habere vult cõmunis natura: agoq; id, quod agere me iubet mea natura. Pars animi tui princeps ne inuertatur vllo vel leui vel aspero carnis motu, neq; admittat persuasiones quæ in membris oriuntur, sed circumscribat eas. Quòd si eæ ratione alterius consensus ad intelligentiam efferuntur, nimirum quatenus ea cum corpore copulata est, tum quidem sensui, cum is à natura proficiscatur, reluctandum nõ est: opinioni autem mali aut boni adsentire mens non debet.

Viuum est cum dijs. Vitam verò cum dijs agit, qui continenter ijs suum animum ostendit, probantẽ ea quæ ipsi fatum tribuit, agentemq; ea quæ genio placent: quẽ Iupiter suæ quandam particulã naturæ vnicuiq; præsidẽ ducemq; dedit: nimirũ mentem atq; rationem.

10 Ne irascaris ei qui hircũ olet, aut cui anima fœtet: nihil enim ad te inde mali redibit. Alæ ipsius & os ita sunt affecta, vt necesse sit hunc odorem inde proficisci.

Ratione, inquis, præditus est homo: ac si scrutari velit, intelligere potest qua in re delinquat. Bene res habet. Proinde
tu,

tu, qui & ipse præditus es ratione, mentem eius tuæ mentis motu excita, doce, commonefac: si enim obtemperat tibi, sanabis eum, neque ira opus erit.

Neq; tragædus, neq; scortum. Iam egressurus, viuere cogitas. ita hîc viuere licet. Quòd si tibi non cõceditur, tunc vita excede, ita quidem, vt qui nihil mali patiatur, ac fumi instar abeat. Quid hoc rei esse putas? Dum verò nihil me tale abducit, liber permaneo: neque me quisquam prohibet agere, vt volo: volo autem, vt naturæ animantis ratione præditi, & ad cœtum nati, conuenit.

Mens quæ mundum gubernat, societatis rationem habuit: itaque & inferiora præstantiorum causa effecit, & præstantiorum vnum alteri subdidit. Vident, vt subiecerit, coniunxerit, ac vnicuique secundum dignitatem suũ tribuerit: eaq; quæ sunt præstantissima, mutuo consensu deuinxerit?

Quomodo vsus es hætenus dijs, parentibus, fratribus, vxore, liberis, doctõribus, alumnijs, amicis, familiaribus, famulis? an in hunc vsque diem in neminem horum re verbõue fuisti iniurius?

Reminiscere etiam quæ superaueris,

ac toleraueris: tum fabulam vitæ tibi iam peractam, teque tuo ministerio defunctum esse. Quam multa vidisti pulcra? quot voluptates, quot dolores despexisti? quot peruersis hominib. equum te præbuiſti?

Quamobrem animi artis & disciplinae vacui, arte & scientia præditum confundunt? Quem verò animum arte & scientia præditum vocas? eum qui principium & finem cognoscit, & mentem, quæ per vniuersam rerum naturam penetrat, ac per omnes seculorum cursus definitos atque statos mundum gubernat.

Iamiam cinis erit, & ossa nuda, nihil præter nomen (siquidem id supererit) tui restabit. Nomen autem nihil est quàm sonitus. At ea quæ magni in vita precij habentur, vana sunt, putrida, exigua, atq; instar catellorū mordicantium, aut puerorum inquietorum, qui modo rident, mox plorant. Cæterum fides, pudor, iusticia, & veritas,

12

Climatibus terræ coelum petiere relictis.

Quid ergo restat, quòd te hîc detineat? sensilia? ne tã fluxa, totq; mutationibus exposita? an sensus obscuri, & qui facile deci-

decipiantur? animula ipsa, quæ est exhalatio à sanguine? gloria inter huiusmodi homines, inanis illa? Quid ergo aliud operiris, nisi vel extinctionem, vel translationem, idque æquo animo? Quid interim dum eam occasio adducit, tibi sufficiet? Quid aliud quam deos venerari & collaudare, hominibus benefacere, eosque & ferre, & ijs abstinere: quæ extra tuæ caruncule & animulæ sunt posita fines, ea meminisse neque possessionis, neque potestatis tuæ esse? Semper potes vti secundis successibus, si recte viæ insistere vis: duoque hæc observare, quæ diuinæ menti communia sunt cum hominis, omnisque ratione præditi animalis animo: vnum non posse te ab alio impediri: alterum, in iusta voluntate & actione bonum esse collatum, eumque ad finem esse appetitiones dirigendas.

Si hoc neque mea fit malicia, neque actio est à mea proficiscens malicia, neque communitati danno est: quid sollicitus de eo sum? quod verò danum est communis societatis?

Non debemus nos cogitationibus omnino abripiendos præbere: sed opitulari quantum eius fieri potest, & dignum est, etiam si in medio sit defectus: neque id pro damno ducere. ea enim consuetudo

mala est. Sed quemadmodum senex discédēs rhombum alumni poscebat, memor rhombum esse : ita etiam hic, quoniam bonū aliquid fiat in rostris. Heus homo, oblitus es quid hæc sint? sanè: Sed ea in quibus hi studium ponant. Propterea tu quoque stultus es factus? Aliquando utcumque relictus, factus sum felix. Felicitas aut est, ut bonam tibi ipsi sortem vendices : id est, boni motus animi, bonæ appetitiones, bonæ actiones.

M. AN-